

TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI
Sayı : 11972
Tarih : 21.05.2025

28803

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96. ile 99. maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Serhat EREN
Diyarbakır Milletvekili

Diyarbakır'da Dicle Nehri ve çevresindeki Kabaklı Göleti gibi alanlarda son haftalarda gözlemlenen toplu balık ölümleri, bölgenin ekolojik yıkımla karşı karşıya olduğunu bir kez daha gözler önüne sermektedir. Bu toplu ölümler, yalnızca sucul canlılar açısından değil, aynı zamanda tarım, hayvancılık, içme suyu güvenliği ve halk sağlığı açısından da ciddi bir tehdit oluşturmaktadır. Uzmanlar, söz konusu ölümlerin nedenleri arasında aşırı su çekimi, sıcaklık artışıyla birlikte düşen oksijen seviyesi, kimyasal gübre ve zirai ilaçların sulara karışması, evsel atık sızıntıları ve arıtmasız sanayi deşarjlarını göstermektedir. Bu durum, Diyarbakır gibi tarım ve hayvancılıkla geçimini sağlayan bölgelerde kırsal ekonomiyi doğrudan tehdit ederken, canlı çeşitliliğinde de dramatik bir azalmaya yol açmaktadır.

Dicle Nehri havzası, yalnızca Diyarbakır için değil, Mezopotamya coğrafyasının tamamı için hayati bir ekolojik koridordur. Suyun kirlenmesi, yalnızca balıkların ölümü değil, aynı zamanda milyonlarca yıllık bir biyolojik mirasın, binlerce köyün içme ve sulama kaynağının ve halkların müşterek yaşam alanlarının geri dönüşsüz biçimde tahrip edilmesidir. Bu ölümler, iktidarın kalkınma adına doğayı talan eden politikalarının, plansız baraj inşaatlarının, kentsel büyümenin doğayı hiçe sayarak yayılmasının ve denetimsiz sanayileşmenin doğal bir sonucudur. Suyun metalaştırılması, yaşamın metalaştırılmasıdır. Bugün suyu ve içindeki yaşamı koruyamazsak, yarın bir toplum olarak ayakta kalmamız da mümkün olmayacaktır.

Devletin ilgili kurumlarının ihmali, denetim yetersizliği ve halkı dışlayan çevre politikaları, bu tür çevresel felaketlerin daha da yaygınlaşmasına yol açmaktadır. Bu nedenle konu yalnızca çevre mühendisliği ya da biyoloji biliminin değil; aynı zamanda halk sağlığı, kamu yönetimi ve etik sorumluluğun da konusudur. Bu çerçevede, Diyarbakır'daki toplu balık ölümlerinin nedenlerinin ortaya çıkarılması, ekosistemin korunmasına yönelik etkin ve şeffaf politikaların geliştirilmesi, halkın yaşam hakkının ve doğanın bütünlüğünün korunması için gerekli adımların atılması elzemdir.

Bu bağlamda;

1. Diyarbakır'da Dicle Nehri ve Kabaklı Göleti başta olmak üzere farklı bölgelerde yaşanan toplu balık ölümlerine ilişkin Bakanlığınızın yürüttüğü bilimsel inceleme ve analiz çalışmaları nelerdir? Bu ölümlerin kesin nedenleri kamuoyuyla paylaşılmış mıdır?
2. Söz konusu ölümler, su kaynaklarındaki kirlenme, oksijen seviyesi düşüklüğü ve tarımsal/evsel/kimyasal atıkların karışması gibi nedenlere bağlanmaktadır. Bu konuda Tarım ve Orman Bakanlığı olarak hangi kurumlarla eşgüdüm içinde çalışılmakta, ne tür önleyici tedbirler alınmaktadır?
3. 2023 ve 2024 yıllarında Diyarbakır'daki göletler, nehir kolları ve sulak alanlarda yapılan su kalite ölçümlerine göre kaç bölgede kirlenme tespit edilmiştir? Bu alanlarda su kalitesi hangi sınıfa düşmüştür?
4. Kabaklı Göleti ve benzeri alanlarda su canlılarının yaşamını tehdit eden zirai ilaç ve gübre kullanımının kontrolüne ilişkin bir denetim sistemi mevcut mudur? Denetimler kaç köyde, kaç üretici üzerinde gerçekleştirilmiştir?
5. Bölgede halkın içme suyu, sulama ve balıkçılık gibi temel ihtiyaçlarını karşıladığı su kaynaklarının kirlenmesi nedeniyle maruz kaldığı zararların tazmini için Bakanlığınızın veya bağlı kuruluşların herhangi bir destek ya da telafi programı bulunmakta mıdır?
6. Söz konusu ekolojik yıkım, yalnızca çevresel değil, aynı zamanda kırsal kalkınmayı ve halk sağlığını tehdit eden çok boyutlu bir krizdir. Bu kapsamda, Bakanlığınız tarafından Diyarbakır'da riskli sulak alanların acil koruma altına alınması ve kirlenmeye faaliyetlerin yasaklanmasına yönelik bir eylem planı hazırlanmış mıdır?
7. Dicle Nehri havzasında yer alan barajların, su seviyesini düşürerek balık ölümlerini tetiklediği yönünde uzman görüşleri kamuoyuna yansımıştır. Bu bağlamda, can suyu bırakılması yükümlülüğünün ihlali söz konusu mudur? İhlal varsa hangi kurumlara yaptırım uygulanmıştır?
8. Bakanlığınız, doğayı koruyan ama halkı dışlamayan, yerel katılımı esas alan bütünlüklü bir çevre ve su yönetimi politikası oluşturmayı planlamakta mıdır?